

metsző akart lenni. Süssmann Jakab kocsmárosnál volt szállva, vele járt-kelt, nála evett, és aludt. Hamis, hazug ember vádolhatja csak őt. Tanuja Süssmann; hol voltak Süssmann gyermekei szombaton, nem tudja.

Braun Lipót vádlott, 39 éves, nős, 2 gyermek atyja, metsző, hosszú haju, azelőtt Udvariban, Szathmárban metsző volt, ki mint vádlott felesége, Bökönyből való. Pénteken érkezett, szombaton próbakönyörgésen volt, onnan Rosenberghez ment, Taubnál ebédelt, Süssmannal vacsorált. A vádbeli cselekményt meg nem történhetők mondja, mert a sakternek legszentebb embernek kell lennie, bűnös cselekményt elkövetnie nem szabad. A boltban egy óráig reggelizett, azután Taubhoz ment ebédelni, mikor Rosenberg már az ebédnél ült. Scharffal nem beszélt.

Legizgatóbb volt Scharf Móríc szembevitése a vádlottakkal; szemükbe mondta a vádat, de olyan hivatalos stílusban, és sebesen, hogy sokakra azt a benyomást tette, mintha betanulta volna s most leckét mondana.

Legtermészetesebb volt Scharf az apa. A fiu félénken állott a sorompóknál s nem mert ránézni azokra, a kiket vádolt. Scharf dühösen, türelmetlenül fenyegette meg néhányszor. A jelenet a fiuval mindenkit megindított.

Ime egy részlet:

Elnök: Tehát nem láttad, hogy hova tették a hullát? Scharf Móríc: Ugy képzelem, hogy kivitték a pitvar ablakán és a szalmába eltették, azután a Tiszába dobták. Scharf József: Le van ez írva nálad fiam? (Mozgás.) Az elnök csendet int. Scharf József: Alásan instállok a tekintetes törvényszéket, én nem hallgathatom, hogy engem az én fiam akarjon megöletni. Elnök: Megjegyzem, hogy az ön fia egy szóval sem vádolta. Scharf József: Én is ott vagyok, a hol a többi. Követelem, hogy mondja meg, hogy ki ténitotta őt erre a hazugságra. (Nagy mozgás a közönség körében.) Elnök: (Scharf Móríchöz fordulva) Ismered a tiz parancsolatot, mely azt mondja, hogy hamis tanúságot ne tégy felebarátod ellen? Scharf Móríc: Ismerem. Elnök: Hasonlóképen tudod az írásból, milyen nagy büntetése van annak, a ki hamis tanúságot tesz? Scharf Móríc: Igen is tudom. Elnök: Mind ezeket tanultad. Ez, a mit a kir. törvényszék előtt előadtál, mind igaz és megtörtént dolog? Scharf Móríc: Igen is.

Egy másik jelenet:

Scharf Móríc (Buxbaum felé fordulva.) Maga is jelen volt akkor, mikor Solymosi Esztert meggyilkolták. Buxbaum: Hány órákor volt. Scharf Móríc: 11 és 12 óra közt. Buxbaum: (élénken) Én voltam ott? pfuj! (Arcába köp Scharf Mórícnek. Nagy mozgás.) Buxbaum: Mutass erre tanut. Scharf Móríc: Mutassa hát elő a leányt. (Scharf József feláll helyéről és fia felé indul, a börtönmester Scharf József és Móríc közé áll.) Scharf József (a börtönörhöz) Coki! (A Scharf József mellett álló börtönőr leülteti őt; a hallgatóság közt nagy mozgás.) Buxbaum: Hazudsz! (A fiu elé lép.) Scharf Móríc: Ha csendesen nem viseli magát, beviszik a dutyiba! Székely Miksa védő: Kérem konstatáltatni, hogy a fiu atyja iránt ilyen kifejezést használt. (Tartós nyugtalanság.) Buxbaum (Scharf Móríchöz élénken): Apádtól úgy kellene félned, mint az istentől. (Zaj a hallgatóság körében.)

Hasonló izgalmas jelenetekben gazdag volt a másodnapos tárgyalás, mikor a közbíró, majd a vádlottak és védők intéztek kérdéseket Scharf Móríchöz. Csak két részletet emelünk ki. Az egyik:

Buxbaum: Tudod, hogy szombaton egy esírkét sem szabad levágni? Scharf Móríc: Azt nem tudom. Scharf József: Hogy nem szakad rád az ég, te barom! (Öklével megfenyegeti.) Mióta itt vagy a megyénél, óhajtottad-e, hogy engem láss? Scharf Móríc: Micsoda hasznom lett volna, ha láttam volna? Tudtam, hogy itt látni fogom eleget. Scharf József: Hogy tudtad te azt? Én jelentettem tizszer is, hogy szerettelek volna látni. Bebizonyítom a nagyságos elnök urral, a vizsgálóbíróval, a kir. ügyészszel, a főispánnal és a többi urakkal és nagyon kértem, hogy husvéti ételeket hozzanak neked. Scharf Móríc: Én nekem nem kell paszcha. Én nekem volt jobb ennivalóm. Scharf József: Oly rossz voltam én hozzád, hogy nem is

akartál látni? Scharf Móríc: Mi haszna van; jobb, ha nem ismerem. Scharf József: Rámi szorulsz még valaha! Scharf Móríc: Nem szorulok én! Scharf József: Nem. Hát mid van neked? Scharf Móríc: A mi van, az van. Scharf József: Ki adja neked? Scharf Móríc: Akárki adja, ahhoz semmi köze! Scharf József: De én akarom tudni, ki adja? Scharf Móríc: Azt adja a magyar királyi belügy-miniszter.

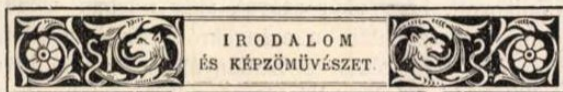
S a legdrámaibb jelenet ez volt:

Scharf József: Nem tudod mi van a tizparancsolatban? Ahoz tartsd magad; még zsidó vagy ez ideig.

Scharf Móríc: Nem vagyok.

Scharf József: Már kikeresztelkedtél? Akkor elvágom a rokkomat, adjatok egy kést!

Sok hallgatót könyekig indított meg e jelenet. Scharf Móríc egy lélektani rejtély. Harmadfél óráig állt a sorompók előtt az ingerült sakterekkel és fogas kérdezősködésre elkészült ügyvédekkel szemben és nem ingott meg.

MAGYAR IRODALOM.

A Kisfaludy-társaság szerdán délután tartotta a szünidő előtt utolsó ülését, kevés társulati tag és gyérszámú hallgató közönség részvétele mellett. Beöthy Zsolt titkár felolvasta Imre Sándor s Zichy Antal bírálatait, melyekkel a Csiky Gergely által fordított magyar Plautus-kötetet nagy méltánnyal ajánlották kiadásra. Továbbá a titkár jelenté, hogy Arany László a társaság pénztárába befizette a dícsült atyja által végrendeletileg hagyott ötven aranyat, melylyel e társaságnál régebben tett alapítványát száz aranyra emelte. A felolvasók közt első volt Varga Gyula, ki a távollevő Szász Károly helyett olvasott fel néhány fejezetet dr. Ruzicska Kálmán ily című dolgozatából: «Hartmann és Shakespeare Juliája». Tudva van, hogy a pesszimizmus híres német bölcsésze a Shakespeare világdicsőségének ellenkéhez tartozik, a ki többi közt «az erkölcs és tisztesség nevében» övta nemzetének leányait a könnyelmű, érzéki, durva lelkű Juliától (a Romeo eszményétől) s ugyancsak félteti látszik a brit óriás szellemétől a német erkölcsöket és kultúrát. Dr. Ruzicska, (ki a b. Sennyey családnál nevelő), sok olvasottságra és kedvre mutató dolgozatban mond ellent Hartmannnak s egész csapat magyar és külföldi tekintélyes író viz (idezve) a harcha, melyet igen könnyű megnyerni. Érdekes volt a dolgozatban az ifjuság és szerelem tragédiája alapeszméjének, valamint annak kimutatása, hogy Hartmann mily ellenmondásba esett, midőn Julia szerelmének lélektanán a maga élettani szempontjából ütött csorbát. Következett Beöthy Zsolt, ki először saját «Bücsü» című lírai versét olvasta föl, melyben az apai aggodalmakat festi, miután kis fiát idegenek közt hagyta; aztán pedig egy vendégnek: Markovics Sándornak a mordvinokról, e békés, munkás, vendégszerető s lassankint eloroszuló népről, annak szép és rendszeres mythológiájáról és költészetéről rokonszenvvel irt munkáját mutatta be. Ülés végén az elnök vidám szünidőt kívánt a tagoknak.

Folyóiratok. A «Természettudományi Közlöny» június havifüzetében Demetzky Gyula a véres esőről értekezik, e sajátságos tűneménnyel, mely régebb századokban sok rémületre és babonás nézetekre nyújtott alkalmat. Most tudjuk, hogy leg többnyire szerves lények szerepelnek az ugynevezett véres eső létrehozásában. Szerző érdekesen írja le az általa Budapesten (erkélyének cink-vázáiban) megfigyelt vörös és zöld színű Chlamydococcus pluvialis-t. Ezen parányi lények sokaságától két vázában a víz egészen vörös színt kapott. — A második közleményt Brehm budapesti fölolvása képezi «az emlősök vándorlásáról». Hosszabb közlemény a Páll Károlyé is, ki a naptár történetéről ír. Az apróbb közlemények rovata tartalmasabb e számban, mint az előbbi füzetekben. — A «Századok» júniusi füzeté első helyen Fraknoi Vilmos «Várad Péter kalocsai érsek élete» című tanulmányának első részét közli. Sok becses adat van összegyűjtve Csánki Dezső történelmi rajzában, melynek tárgyát első Mátyás udvara képezi. Szerző élénk képet nyújt a nagy király fényes udvartartásáról. A tanulmányt bizonyára érdemes lesz külön lenyomatban is kiadni. Figye-

lemreméltó Kandra Kabos cikke is, melyben azt vitatja, hogy a zombori föesperesség nem létezett soha. — Különfélék, könyvismertetések stb. egészítik ki a füzet tartalmát. — A «Földtani Közlöny» április-júniusi füzetében Róth Lajostól, Halavács Gyulától és Böckh Jánostól találunk jelentéseket az általuk teljesített földtani fölvételekről. Kalecsinsky Sándor a rozsnói vasas ásványvíz mennyiségi elemzésével, dr. Schafarzik Ferenc pedig a földrengési bizottság eddigi működésével foglalkozik. Érdekes a jelentés, melylyel dr. Török Aurél, Lóczy Lajos és T. Róth Lajos számolnak be az ó-rúzsin «nagy barlangban» eszközölt kutatásairól. Dr. Róth Samu ugyanis, ki már előbb kutatót e barlangban, ebből azt következtette, hogy a diluviális ember hazánkban is élt. A nevezett három szakférfiu ezzel szemben többek között ezeket mondja:

„Mindenekelőtt konstatalnunk kell, hogy az ó-rúzsin «nagy barlang»-ban elszenesedett Ursus spelaeus-csontok valóban előfordulnak, minélfogva dr. Róth Samu tanár urnak emez érdekes fölfedezését a mi részünkről is teljesen igazoljuk. És ha ilyen elszenesedett barlangi medve csontokat külön, eredeti fekvőhelyen találunk volna, úgy minden habozás nélkül csatlakoznánk dr. Róth Samu tanár urnak ama nézetéhez is, a mely szerint, az ó-rúzsin «nagy-barlang»-ban a diluviális (pleisztocén) korbéli ember nyomai csakugyan kimutathatók. De, minthogy mi, ásatásaink alkalmával az U. spelaeus elszenesedett csontjait egyrészt szép díszítésű égetett edénycserepekkel, másrészt recens-korbéli állatok elszenesedett csontjaival keverten ugyanazon rétegekben találtuk: kénytelenek vagyunk kinyilatkoztatni, hogy azért, mert az ó-rúzsin «nagy-barlang»-ban egy határozottan diluviális állatnak csontjai elszenesedett állapotban előfordulnak, még nincsen bebizonyítva, hogy e csontokat az emberek ugyancsak a diluviális korban égették volna meg. Mi tehát az ó-rúzsin «nagy-barlang»-ra nézve a diluviális korbéli ember nyomait kimutatva nem találhatjuk. Azonban, midőn ezt határozottan kimondjuk, kötelességünk a részrehajlatlan igazság érdekében azt is kinyilatkoztatni, hogy dr. Róth Samu tanár úr, ki ásatásai alkalmával az elszenesedett barlangi medve-csontokat tartalmazó második (mélyebb) szenes rétegben sem cserepeket, sem recens korbéli állatcsontokat nem talált, csakugyan föl lehetett jogosítva nézetére. Mi ezt annál készségesebben ismerjük el, mert ki kell újolag emelnünk, hogy a «nagy-barlang»-ot egész terjedelmében sem ő, sem mi föl nem ástuk; minél fogva nem a kutató érdeme, mint inkább a véletlen szerenese dolga, ha ásatáskor épen azon a helyen vagy helyeken sikerül döntő bizonyítékú adatokra bukkanni.”

KÜLFÖLDI IRODALOM.

Guide illustré sur le Danube. Ily cím alatt jelent meg Hartleben kiadásában Bécsben Heksch Sándor dunamenti utikönyvének francia kiadása. Ör vendünk, hogy e gondosan összeállított könyv francia nyelven is megjelent, mert bizonyára sok külföldit fog vonzani egy dunai utazásra. Heksch alapos ismerője az egész Duna-vidéknek és könyvében az utazó csakugyan jó kalauzra talál. Azt is elismeréssel kell kiemelnünk, hogy a munkában Budapest nem futólagosan, hanem tüzetesen, behatóan van ismertetve. A szerző fővárosunk minden nevezetességére föl hívja az idegenek figyelmét, s a Margitsziget, a muzeum stb. leírásának egész lapokat szentel. A turista ép ugy mint az üzleti utazó kitűnő kézikönyvet kap e kalauzban, mely Ulmót egészen a Szulináig elvezeti. Jegyezzük meg még, hogy e könyv kiállítása becsületére válik a kiadó cégnek. Az ötven rajz és öt térkép, mely a 16 ivnyi kötetet díszíti, egytől-egyig sikerült kivitelű. Budapesti illusztrációk közül ott találjuk a lánchíd, a királyi várak, a margitszigeti fürdőépület, a korzó, a Ferenc-Józseftér és magának a fővárosnak látképet. A piros vászonkötésű könyv ára 2 frt.

Aus allen Zeiten und Landen. E történelmi és biográfiai folyóiratnak júniusi füzeté első helyen alkalmi közleményt hoz Bécs 1683-ki ostromáról (melynek kétszáz éves fordulóját Bécsben fényesen ülik meg az idén.) A cikket Schifkorn Ferdinánd írta. Két sikerült illusztráció, a Sobieszkié s a lotharingiai Károlyé járul a közleményhez. Hoffmann Frigyes folytatja «Aragoniai Katalinról és Angliában kötött házasságairól» irt érdekes történelmi rajzát. E közleményhez is egy illusztráció járul, VIII. Henrik angol királyé. Braun Wiesbaden Károly három nap történetét mondja el egy német miniszter életéből. Sokakat fog érdekelni Hirschfeld Hartwig cikke a Mahdiról, a mohamedán vallási mythosz ezen csodás alakjáról. Az Affonzo d'Albuquerque című cikkben megismerkedünk azon férfiu életpályájával, ki a portugál hatalmat alapította Indiában. A közleményt Hellwald Frigyes, az ismert